

Szél Gyula ezután azt fejtegeti, hogy a háború után a háztulajdonosok csak néhány százalékat kapták meg a békebeli lakbérértéknek.

— De a vagyonuk megmaradt, egyedül az ő vagyonuk maradt meg csorbitatlanul, — kiáltozzák szenvedélyesen Szél Gyula felé, aki végül az indítvány elfogadását kéri.

Lájer Dezső

szólt fel ezután. A vitát eldöntötte, amikor a város legnagyobb háztulajdonosa, Wagner Ferenc (éljenzés) állástfoglalt a felszabadítás ellen. Csodálkozik azon, hogy a kisgyűlés és a város hatósága nem a kisexistenciák érdekeit védte. Most, hogy ezt az indítványt benyújtották, utánanézett és megállapította, hogy a lakásfelszabadítás egyik párt programjában sem szerepelt. Ahol felszabadították a lakásokat, ott a lakbér könyörtelenül felszokott.

Dr. Meskó Zoltán

volt a következő felszólaló. A kötöttséget örökre fentartani nem lehet. A kisgyűlés javaslatát teljes egészében nem fogadja el. Az egy-, két- és a háromszobás lakások kötöttségét fentartandó, négy- és ötszobás lakásokat egy év múlva, a hatszobásokat azonnal felszabadítandó.

Dr. Tonelli Sándor

megállapítja, hogy a lakások felszabadítása nem közérdek, hanem egyetlen csoport érdeke. A kérdést úgy állították be, hogy az ipar szempontjából fontos. Ez nem áll, mert a munkaalkalmat nem a felszabadítás hozza meg, hanem a kedvezőbb gazdasági helyzet. A kapitalista világszemlélet alapján óvást emel Szél Gyula beállítására, hogy itt a magántulajdon szentségéről van szó. A közérdek fontosabb a magántulajdon szentségénél is.

Dr. Szamek Sára

megállapítja, hogy a kisgyűlési javaslat provokáció a nyomorgó tömegekkel szemben. Indítványozza, hogy a város állítson össze szociális statisztikát. A tanítók írják össze azokat a gyerekeket, akiknek külön gyermekszobájuk van, akiknek külön ágyuk van, de azokat is, akik többedmagukkal alszanak egy ágyban, vagy akik nem is ágyban alszanak. A bűn, az erkölcstelenség az ilyen nyomortanyákról kerül ki. Kéri a közgyűlést, hogy vesse el az antiszociális és időszzerűen indítványt. (Helyeslés.)

Dr. Singer István

megállapítja, hogy Szegeden azért van helye

a lakások felszabadításának, mert ezerszámmra épültek az új lakások. (Zaj, ellentmondások.)

Olejnyik József

szólt fel ezután. Legjobb lenne Singer doktor felszólalása után sirvafakadni a szegény háztulajdonosok sajnáru helyzete fölött. (Derűtlenség.)

— Szobrot a névtelen háziurnak! — kiáltja közbe Pásztor.

Olejnyik ezután kifejti, hogy a lakásfelszabadítás nem indítaná meg a tatározási munkálatokat. Szeretné, ha Petrik Antal, aki a választások idején minden jót ígért a külvárosi kisexistenciáknak, most nyilatkozna álláspontjáról.

Gombos István szintén Wagner indítványához csatlakozik. Több szónok ezután nem jelentkezett, a polgármester bezárta a vitát.

Dr. Meskó Zoltán zárszó jogán kérte indítványa elfogadását.

Harminc bizottsági tag aláírásával

névszerinti szavazást

kértek, amit a polgármester el is rendelt.

A névsort Pávó Ferenc tb. tanácsnok olvasta fel. Felháborodás viharzott végig a pad-sorokon, amikor Petrik Antal, a külvárosi kisexistenciák állítólagos képviselője megszávalta a kisgyűlés javaslatát.

„Nem“-el szavaztak

a háziurak indítványa ellen: Back Bernát, Bagáry László, dr. Biedl Samu dr. Bodnár Géza, Bokor Adolf, dr. Dettre János, Domán Mátyás, dr. Eisner Manó, dr. Erdélyi Jenő, dr. Fajka Lajos, Gál Miksa, Gombos István, Grosz Marcel, Horváth József, Iritz Béla, dr. Kelemen László, Keller Mihály, Kertész József, Kis Géza, Lájer Dezső, Nyáry György, Olejnyik József, Ottovay Károly, Pásztor József, dr. Szamek Sára, dr. Tonelli Sándor, dr. Tóth Imre, dr. Török Béla, dr. Ujj József, Varga Mihály, Wimmer Fülöp, Zarnóczay Béla, dr. Csonka Miklós, Scultéty Sándor.

„Igen“-nel szavaztak:

Ábrahám Imre, Balogh Péter, Barta Mihály, vitéz Csányi János, Csurik János, Danner János, Deák János, Dobóczy Szilveszter, Doránszky Károly, Erdélyi András, Farka János, Fenyő Hugó, Forgács István, Ulmann András, Kispéter Lőrinc, Korom Mihály, Kószó József, Löffler György, Masa Miklós, dr. Máriaöldy Márton, dr. Meskó Zoltán, Nagy

Ferenc, Petrik Antal, Peregi Mihály, Schütz István, dr. Singer István, dr. Szél Gyula, Szirányi Béla, Tápay Dezső, Temesváry József, dr. Turóczy Mihály, Wolf Miksa, Zádory Béla, dr. Pálffy József, dr. Simkó Elemér.

A szavazatok összeszámlálása után kiderült, hogy a kisgyűlés javaslatát 38 szóval 34 ellenében, tehát négy szótöbbséggel elfogadta a közgyűlés. A polgármester így új szavazást rendelt el a kisgyűlési javaslat és a dr. Meskó-féle módosított indítvány fölött. Most a közgyűlés ugyancsak 38 szavazattal 34 ellenében Meskó indítványát fogadta el és ezzel ki-mondotta, hogy felterjesztést intéz a kormányhoz és kéri, hogy a négyszobásnál nagyobb lakásokat egy év múlva, a két- és háromszobásokat két év múlva, az egyszobásokat pedig három év múlva szabadítsa fel.

A polgármester ezután napirendi javaslatot tett. Bejelentette, hogy szombaton délelőtt telefonon tárgyalt Lukács Ödön miniszteri tanácsossal, aki közölte, hogy a pénzügyminis-terfium az inségadóra szabályrendeletmintát dolgoz ki, ha azt a városok elfogadják, akkor a jóváhagyást sem kell megvárniok az inségadó szabályrendelet végrehajtásához. Mivel ez a szabályrendeletminta csak a jövő héten érkezik meg és mivel a jövő héten már megkezdődnek az ünnepek Szegeden, azt javasolta a polgármester, hogy a közgyűlés október 27-ére napolja el ülését. Október 27-én kerülne így sor az inségjárulék ügyére, a költségvetés tárgyalására és a fehértói halas-tóra vonatkozó előterjesztés tárgyalására.

A közgyűlés egyhangúlag elfogadta a polgármester javaslatát. Az ülés félhét órakor ért véget.

Órák, ékszerek 6 havi részletre

Alpakka evőszerek 12 „

Tóth

óránál, Kölcsey uca 7. Nagy javítóműhely! Történet, arany, ezüst, régi pénz beváltás. A. B. C. beszerzés.

Dugulás és aranyeres bántalmak, gyomor- és bélzavarok, máj- és lépduzzadás, hát- és derékfájás ellen a természetadta „Ferenc József“ keserűviz, naponként többször bevéve, hatalmas segítséget nyújt. Tudományos megfigyelések beigazolták, hogy a Ferenc József viz alhasi megbetegedések eseteiben gyorsan és mindig enyhén hat. A Ferenc József keserűviz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

Páter Bernát, meg a cenzorok

Irla: Móra Ferenc.

A magyar piaristáknak a tizenharmadik század második fele volt a heroikus korszaka. A lelkesített, fajafeledett országban csak az ő iskoláikban lobogtak a nemzeti eszme és az egyetemes haladás őrtüzei. Nem csináltak mást, csak tudományt és irodalmat mégis ők mentették meg, amit a karok és rendek eldítéztak. Csöndes, jámbor emberek voltak, kapcsos könyvek fölé hajló együgyű lelkek, betűmagok álmatag vetői, — a hatalom kezelői mégis úgy féltek tőlük, mint a tüztől. De ők nem féltek senkitől. Könnyű annak nem félni, akinek nincs egyebé egy szál reverendánál és a rendje szent törvényeihez való ragaszkodásnál.

Pedik mortifikálták őket minden módon. A tanítási módszerüket gáncsolták, az iskoláik építését megnehezítették, a szónoklataikat ellenőriztették s az írásaikra rászabadították a Ferenc császár érdemes cenzorait, azok pedig értették a mesterségüket.

Bizonyosság rá a Benyák Bernát esete.

Benyák Bernát e kor legnagyobb piaristái közé tartozott. Jó darabig Szegeden tanárkodott, de itt még aludt benne az erő, mint kerette ellen rubinban a fény. A pesti kegyes iskolában Arany kezeibe került. A tudománypatatok, amelyek a szegedi társház könyves pulpitusairól szívárogtak a lelkébe, ott buggyantak Dunává. Csodálatos nagy elme volt, írt világtörténelmet, grammatikát, közgazdaságtant, pedagógiát, latin órákat, magyar énekeket, fizikát és zenetörténetet.

(Nem maga volt akkor a piaristák közt ilyen sok lapura köszörült zseni. Katona Dienes is a káprázatos polihisztorok közé tartozott, aki maga készítette sírfőiratában ezt mondja:

Dercsika szült engem, Pozsony, Szeged és Tata képzett, Pest iparom díját jutlatta babérkoszorúval, Hőseit énekelém kettősen erős magyaroknak, Bölcsességet, erényt, tudományt irtam, tanogattam.

A filozófia tanára volt, az analízis zátonyos tengerén hajózázott és közben kertészkedett is, de még hogy! Győrffy professzor ur igen tisztelt barátomnak, meg a többi szegedi botanikusnak figyelmébe ajánlom ezt az elveszett nevű elődjüket. A kávéfát, a batátát, a cukornádat akarta meghonosítani Magyarországon. Rőszkén meg vagy nyolcszáz indigó-bokrot ültetett — már, gondolom, csak olyan magyar indigót, alighanem az Isatis-t, érdemes lenne utánajárni, a szegedi piaristák levelesházában bizonyosan maradt ennek nyoma. En csak annyit tudok, hogy a kísérletek beváltak s Dienes atya a tengelici pusztán be is rendezte az indigógyárat. Persze hamarosan felvette a néhai nevet, mert a kilátásba helyezett államsegélyből nem lett semmi. Látnivaló, hogy már akkor fel volt találva a magyar iparpártolás.)

Benyák Bruno azonban még annyira se tudta vinni, mint Katona Dienes. Tömeges munkájából néhány püspökköszöntön kívül nem látott napvilágot semmi. Mert drága volt a könyvnyomtatás, ő meg szegény, mint a templom egere. Arra pedig ki gondolt volna még akkor, hogy lesz ám még olyan világ is, mikor bolond emberek pénz is adnak azért, amiket egy másik bolond össze-firkált!

Egyszer azonban a páterek, akik úgy néztek öreg társukra, mint a napra, összezsugorogtak annyi ballért, amennyin egy könyvét ki lehetett volna nyomtatni. Melyik legyen az most már a sok közül? Benyák azt választotta, amit élete főművének tartott, mégpedig teljes joggal: Leibnitz filozófiájának az ismertetését, akit minálunk még

akkor névről se ismertek. Aztán hozzácsapta egy értekezését a vélemény szabadság szükségességéről. 1799-ben! A francia forradalom tizedik évében! Ez még Leibnitznél is leibnitzebb dolog volt.

Hát odakerült a nagy nyaláb kézirat a pesti cenzor elé, aki valami tisztos táblai asszesszor volt. Sábesszektől viselt, de a lelke sarkantus eszmáit pengetett. Varkocsba font szép tisztos parókat hordott, de alatta kuruc magyar sörte ágaskodott. Amugy nagyon tanulmányos ember volt, Verbőczyt kívülről tudta, de a monadikus filozófia olyan idegen volt neki, mint sapkakészítőnek a teleszkóp.

— Leibnitius, Leibnitius, — nézegette a kéziratot. — Ki fia-csillaga ez a Leibnitius? Valami kórságos nimót. No az minket ne tanétagason filozófiára. Nyáron szürödöt, télen sübádat el ne hagyj. Ez az igazi magyar filozófia. Meg az, hogy »bor, buza, békesség és feleség: ékes; széna, szalma, szalonna és ruha: kékes«.

Azzal ráírta a ludtollal a kéziratra nagy mérges betűkkel, hogy non admittitur. Így szálla alá poklokra a pars prima, az első rész. A másodikat nem bántotta, mert a vélemény szabadságnak, mint az ábra mutatja, rajongója volt a spektábilisz.

A pesti cenzornak azonban följebbvalója is volt, a bécsi cenzor. Ez már pallérozott értelmű, nyugateurópai férfiú volt és a filozófiában is ősmerte az újmódot. Tehát kihuzta azt, amit a pesti kolléga meghagyott. No még, csak ez kellene, vélemény szabadság a magyaroknak, mikor így se bír vele az ördög se. A kék Uristerre Bajorországban, örüljön annak az egy szabadságának, hogy adót fizethet!

Igy nem látott soha napvilágot Benyák Bernát legtöbb öpusza. S így maradt belőle csak annyi, amennyit Toldy Ferenc följegyzett róla: »Villanatot volt az égen, amelyre csak soká következett nap«.